

HELAL TAVUK (!)

Yahya ŞENOL¹

Âyet ve hadislere bakıldığında, hayvanların teker teker kesilmesi diye bir şartın bulunmadığı görülmektedir. Dolayısıyla makine ile seri kesim yapılabilir. Bunu yasaklayan hiçbir delil bulunmamaktadır. Genel bir kaide olarak şunu da daima göz önünde bulundurmak icap eder: Bir şeyin helallğine değil haramlığına dair delil aranır!

Son birkaç yıldır medyada birçok piliç firmasının helal sertifikalı üretime geçtiğine dair reklâmlar yayımlandığına şahit olmaktayız. Bu reklâmlarda söz konusu firmalar, tavukların tek tek ve elle kesildiğini ilan ederek sanki tavuk kesiminde helallik için bu işlemin şart olduğu intibamı uyandırmaktadır. Bu konuda haksız da sayılmazlar! Zira onlara helal gıda sertifikası veren şirketler, tavukların tek tek ve elle kesilmesini şart koşmakta, makine ile seri kesime müsaade etmemekte, böyle kesim yapanlara sertifika vermemektedirler.

Haliyle bu gibi reklâmlardan sonra tavuk kesimine dair ardı ardına sorular gelmeye başlıyor:

“Tavukların teker teker kesilmesi şart mıdır?”

¹ www.fetva.net Editörü.
İletişim: senol@suleymaniyevakfi.org
twitter.com/senolyahya

“Makine ile seri kesim dini açıdan sakinçali mıdır?”

“Her bir hayvana tek tek besmele çekilmezse o tavuklar haram mı olur?” vs.

Bu açıdan konu hakkında bazı bilgileri hatırlatmamızda fayda olacağı kanaatindeyiz:

En son nazil olduğu rivayet edilen Mâide Suresi 3. âyette Allah Teâlâ, hangi hayvanları haram kıldığını şu şekilde açıklamıştır:

“Kendiliğinden ölmüş olan (hayvan), kan, domuz eti, Allah’tan başkası adına kesilmiş, boğulmuş, vurulmuş, düşmüş, boynuz darbesi almış ve yırtıcılar tarafından yenmiş / parçalanmış olanlar size haramdır; fakat ölmeyen (yetişip) kestikleriniz hariç. İbadet için dikili taşlar üzerinde kesilenler haram olduğu gibi çekilişle kısmet aramanız da haramdır. Bunlar yoldan çıkmaktır...”

Yukarıda da belirttiğimiz gibi bu, son inen ayettir ve bundan sonra yiyeceklerle dair haramlık bildiren herhangi bir hüküm gelmemiştir. Ayrıca tavuk vb. kanatlı kümes hayvanlarının, başta yukarıdaki ayet ve konuyla ilgili diğer ayetlerde² haram kılınan hayvanlardan olmadığını da belirtelim. Bir tavuğun haram olması için kesilmeden ölmüş veya öldürülmüş olması gerekir. Fakat kendiliğinden ölen veya öldürülen hayvanların insan gıda maddesi olarak piyasaya sürülmesi, alım-satımının yapılması ülkemizde ve birçok dünya ülkesinde yasaktır. Bunun yanı sıra bildiğimiz kadarıyla ülkemizde tavukları Al-

lah’tan başkasının adını anarak kesen bir firma da yoktur.

Burada zihinleri karıştıran esas mesele, hayvan kesiminde besmelenin farz olup olmadığıdır. Bu konu daha geniş bir şekilde başka bir yazıda ele alınacaktır. Fakat kısaca belirtmek gerekirse; Kur’an-ı Kerim’e bakıldığında kurban bayramı günlerinde kesilen kurban (udhiyye) haricinde hayvan keserken besmele çekilmesini emreden bir ayet yoktur. Buna dair delil getirilmeye çalışılan En’âm suresi 121. ayet, mezhep görüşlerinin tesiri ile genelde “*Üzerine besmele çekilmeden kesilen hayvanları yemeyin*” şeklinde tercüme edilmekte ise de ayetin Kur’an bütünlüğü çerçevesinde doğru çevirisi “**Fâsıklık yapılarak üzerine Allah’ın adı anılmamış olduğu kesin olandan yemeyin.**” şeklinde olmalıdır. Görüldüğü gibi ayette hayvan kesiminde “mutlak manada” besmele çekilmemesinden değil, “özel bir amaçla”, fâsıklık yapılarak yani dinden çıkmak suretiyle Allah’ın adının anılmamasından bahsedilmektedir. Bu da müşriklerin, Allah’a ortak koştukları putları adına kurban keserken, **özelliikle** o putların adını anıp (Bismi’l-Lât, Bismi’l-Uzzâ vs. gibi), bundan dolayı Allah’ın adını anmamaları eylemini anlatmaktadır ki Şâfiî mezhebi bu görüşü benimsemiştir. Yani Ên’âm suresi 121. ayet, **Allah’tan başkasının adı anıldığı için Allah’ın adı anılmadan kesilenlerin yenilmesini yasaklamaktadır.**

Normal durumlarda hayvan kesiminde besmelenin farz olmadığı görüşünü destekleyen meşhur bir rivayet de şöyledir:

² Bakara, 2/173; En’âm, 6/145 ve Nahl, 16/115.

Bir grup sahabî, Peygamberimize gele- rek: “Ey Allah’ın Resûlü! Bazıları bize et getiriyorlar. Üzerine Allah’ın adını anıp anmadıklarını bilmiyoruz. Ondan yiye- lim mi, yemeyelim mi?” şeklinde bir soru sordular. Allah’ın resulü de ceva- ben buyurdu ki:

“Siz Allah’ın adını anın ve yiyin!”³

Bu hadisi yorumlayan el-Hattâbî (ö. 388/998) şöyle demiştir:

“Bu hadis, hayvan kesiminde besmele çekmenin şart olmadığına delildir. Eğer şart olsaydı, hakkında şüpheye düşülen o hayvan (Hz. Peygamber tara- findan) mubah kabul edilmezdi...”⁴

Sulu Yolum- Kuru Yolum

Bir de konuyla alakalı olarak “sulu yo- lum”, “kuru yolum” meselesi vardır ki bu da zihinleri oldukça meşgul etmek- tedir. Tavuklar kesildikten bir müddet sonra tüylerinin kolay yolunabilmesi için sıcak suya atılır. İç organları henüz çıkarılmadığı için hayvanın içinde bulu- nan kan ve diğer pislikler sıcak suyun tesiriyle ete bulaşır. Bunun da eti necis yaptığı ve bu usulle tüyleri yolunan tavukların haram olduğu söylenir ve firmalara kuru yolum yöntemi önerilir.

Hâlbuki kan ve diğer necis maddelerin iddia edildiği gibi ete bulaşması için tavuğun bu sıcak su içinde haşlana- cak/kaynayacak derecede uzun bir müddet beklemesi gerekir. Böyle olursa

hayvanın derisindeki hücre ağzları açılır, içeriye pislik girer. Onu sudan çıkarınca da hücreler kapanır ve pislik içeride kalmış olur.

Böyle bir şeyin yaşanmaması için tavuk kesen firmalar, suyun sıcaklığının 60 derecenin altında – ki tavuklar 50-54°C bir suda 30-75 saniye kadar tutulur- olmasına dikkat etmektedirler.

Bu durumda, pislik etin içine geçme- mekte, tavuğun tüyleri yolunduktan sonra iyice arındırılmakta ve temiz bir halde piyasaya sunulmaktadır. Nitekim marketlerden, kasaplardan satın alınan tavukların haşlanmamış olduğu görül- mektedir. Bu da onların etine necaset bulaşmadığını gösterir. Zaten belli bir süre sıcak su içerisinde bekletilen ta- vuklar, yolunduktan sonra iyice dezen- fekte edilmekte ve temiz bir hale geti- rilmektedir.

Sonuç olarak şunu söyleyebiliriz:

İslami usullere aykırı bir şekilde kesil- diğine dair kesin bir delil bulunmayan “**temiz**” ve “**sağlıklı**” olan tavuk etleri gönül rahatlığı ile tüketilebilir. Tavukla- rı tek tek ve elle kestiklerini, sulu yolum da yapmadıklarını söyleyen firmaların araştırılması gerekmez⁵.

³ Buhârî, Tevhid, 13, Zebâih, 21; Ebû Dâvûd, Edâhî, 13–19; İbn Mâce, Zebâih, 4; Nesâi, Dahâya, 2; Muvatta, Zebâih, 1.

⁴ Muhammed b. Ali b. Muhammed eş-Şevkânî, **Neylü'l-Evtâr Şerhu Münteka'l-Ahbâr**, Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabi, Beyrut, t.y., c: 8, s: 158.

⁵ Günümüzde yumurtadan çıkar çıkmaz kemik yerine daha fazla et vermesi amacıyla civcivlere antibiyotik verildiği, hayvanların bundan dolayı yerinden kıpırdamayacak bir hale getirildiği, hem bunun hem de hayvanların sağlıksız koşul- larda hiç güneş görmeden yetiştirilmesinin kanser vb. hastalıklara sebebiyet vereceği iddia edilmektedir ki esas dikkatli olunması ve araştırılması gereken mesele budur.